

ВІДГУК
опонента, доктора педагогічних наук,
доцента Сливки Лариси Володимирівни
на дисертаційну роботу Денисяк Юлії Василівни
«Формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в умовах
закладу дошкільної освіти (кінець XX – початок XXI ст.)»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка»
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність теми дослідження

Модернізація національної системи дошкільної освіти в умовах сьогодення, тенденції до її інтегрування у європейський освітній простір зумовлюють потребу пошуку засобів забезпечення якісно нового рівня цієї освіти. З-посеред пріоритетних проблем, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти (Державним стандартом дошкільної освіти) 2021 р., формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в умовах закладу дошкільної освіти посідає чільне місце – це увиразнюється в усіх освітніх напрямках інваріантного складника стандарту.

Попри величезний масив інформації про здоров'я і шляхи його збереження, якою рясніють нині засоби масової інформації, в Україні і досі простежуються негативні тенденції щодо стану здоров'я дітей дошкільного віку, про що небезпідставно зазначає Денисяк Юлія Василівна у своїй дисертаційній роботі.

На цьому тлі, як ніколи, відчувається потреба у вивченні ефективних технологій формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів дошкільної освіти.

З другого боку, сьогодні українська педагогічна наука переживає складний етап активізації процесу нагромадження історико-педагогічних знань, осмислення досвіду новаторських освітньо-педагогічних процесів історичного минулого тощо.

Викладені аргументи переконують в актуальності, своєчасності та доцільності для наукового пошуку дисертаційного дослідження Ю. В. Денисяк «Формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в умовах закладу дошкільної освіти (кінець XX – початок XXI ст.)».

Зазначаємо, що представлене дослідження є одним із небагатьох в Україні, яке репрезентує історичний ракурс теорії і практики здоров'язбережувальної просвітницько-виховної діяльності у закладах дошкільної освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Доцільність добору теми та її актуальність підтверджує й той факт, що дисертаційне дослідження виконане відповідно до загального напряму науково-дослідницьких робіт кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана

Франка як складник комплексної наукової проблеми «Українська освіта в контексті трансформаційних суспільних процесів» (0108U007644).

Тему дисертації затверджено вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Протокол № 16 від 19 листопада 2020 р.).

Найбільш вагомі результати, здобуті в дисертаційному дослідженні

Про намагання цілісно дослідити порушену проблему засвідчують такі напрацювання Юлії Василівни Денисяк – теоретичне обґрунтування сутнісних аспектів проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності зростаючої особистості, конкретизація нормативно-правових і суспільних детермінант, висвітлення змісту, формулювання педагогічних умов успішної реалізації та огляд прикладних аспектів формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в системі українського дошкілля впродовж 1991–2022 рр., узагальнення завдань формування здоров'язбережувальної компетентності дітей на сучасному етапі розбудови дошкільної освіти України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані Денисяк Ю. В. у дисертаційній роботі, є логічними, аргументованими, послідовними і змістовними. Достовірність отриманих результатів дослідження підкріплюється використанням авторкою сучасних методів дослідження, обґрунтованістю головних положень дисертації. Вірогідність результатів наукового пошуку забезпечено аналізом науково-педагогічних джерел (усього 387 найменувань) і актуалізацією доволі широкого комплексу нормативно-правових документів, які детермінують організаційні та освітні засади дошкільної освіти.

Визначена авторкою мета дослідження – аналіз та розкриття змісту й особливостей процесу формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в умовах закладу дошкільної освіти кінця ХХ – початку ХХІ століття – узгоджується з назвою дисертації, у її формулюванні містяться очікувані результати. Завдання дослідження конкретизують шляхи і методи досягнення мети.

Чіткість і коректність визначення наукового апарату дозволяє системно уявити стратегію вивчення обраної наукової проблеми, її теоретичні засади і прикладні аспекти.

Практичне значення одержаних результатів

Викладені у дослідженні Денисяк Юлії Василівни основні науково-теоретичні положення, висновки і рекомендації використано в освітньому процесі 5 закладів вищої освіти України, вони також можуть стати вагомим підґрунтям для удосконалення навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у дітей здоров'язбережувальної компетентності.

Дослідження стало підґрунтям розроблення методичних рекомендацій для працівників дошкільної освіти та родин дошкільнят (уміщені у додатку Б).

Систематизовані результати дисертаційної роботи є також вагомим підґрунтям для подальших наукових праць з історії освіти, порівняльної педагогіки тощо.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Вивчення доробку Ю. В. Денисяк (дисертації, анотацій, опублікованих праць) засвідчує про наявність авторського підходу до висвітлення обраної наукової проблеми.

Структура роботи переконливо віддзеркалює логіку дослідницького задуму і відтворює результати наукового пошуку.

Схвальної оцінки заслуговують ретроспективний аналіз теоретичних засад формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в умовах закладу дошкільної освіти і визначення поняттєво-термінологічного апарату з проблеми дослідження.

Особливо відзначаємо здійснений Юлією Васи́лівною кваліфікований дефінітивний аналіз поняття «здоров'я». Це дозволило авторці створити підґрунтя для конструктивного трактування в дисертації одного з ключових понять – «здоров'язбережувальна компетентність», доцільно співвіднести його з визначеннями, представленими у Базовому компоненті дошкільної освіти (2021) і Професійному стандарті «Вихователь закладу дошкільної освіти» (2021), відтак – сконцентрувати науковий пошук на висвітленні найбільш репрезентативних аспектів історико-педагогічного явища під назвою «формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в умовах закладу дошкільної освіти (кінець XX – початок XXI ст.)».

Позитивно оцінюємо розроблену Юлією Васи́лівною Денисяк періодизацію генези формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в системі закладів дошкільної освіти в Україні у межах досліджуваної доби.

Беззаперечного схвалення заслуговує аналіз позиціонованих в межах трьох визначених періодів стану і тенденцій реформування дошкільної освіти, а також трансформації завдань і підходів, які відбувалися на цьому рівні освіти щодо змісту і технологій формування здоров'язбережувальної компетентності дітей.

Новизною у висвітленні є репрезентація Юлією Васи́лівною змістового наповнення низки програм щодо природного оздоровлення дошкільнят як основи формування здорового способу життя, які реалізовувалися у закладах дошкільної освіти за досліджуваного у дисертації періоду («Будь здоровий, малюк!»; «Будьте здорові, діти!»; «Здоровий малюк»; «Комплексна програма валеологічного виховання дітей у дошкільному закладі та сім'ї»; програма з основ здоров'я та безпеки життєдіяльності «Про себе треба знати, про себе треба дбати»; «Програма з фізичної культури для дошкільних закладів фізкультурно-оздоровчого напрямку»; програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт»; програма з фізичного виховання дітей

раннього та дошкільного віку «Казкова фізкультура»; «Театр фізичного виховання і оздоровлення дітей дошкільного та початкового шкільного віку» та ін.).

В роботі доволі ґрунтовно проаналізовано різноманітні форми, методи і засоби, які використовувалися в закладах дошкільної освіти з метою здоров'язбереження дітей, а саме: гідроаеробіка, дихальна гімнастика, ігри на воді, кольоротерапія, народні рухливі ігри, оздоровчий хортинг, самомасаж, фітотерапія, ходіння босоніж по роликівих масажерах, сольовій доріжці, циклічні бігові вправи в умовах перемінного теплового режиму та ін. Відзначимо, що репрезентуючи цей інформаційний контент, авторка вказує на конкретні заклади дошкільної освіти, які реалізовували відповідну організаційну і просвітницько-виховну працю – на сторінках дисертації згадано назви близько 110 цих інституцій. Розцінюємо це як один із важливих складників наукової новизни.

Суттєвим доповненням до дисертації є деякі статистичні дані, унаочнення яких у таблицях (як-от: Таблиця 1, стор. 76; Таблиця 2, стор. 79) позитивно впливає на сприйняття тексту дисертаційного дослідження.

Висновки (як до розділів, так і загальні) відповідають завданням дослідження, виважені, цілісні, комплексно й концентровано виявляють авторську позицію й високий рівень узагальнення теоретичного та емпіричного матеріалу, в них чітко простежується взаємозумовленість між метою, завданнями дослідження та усім змістом дисертації.

Поданий список використаних джерел оформлено згідно з вимогами. Інформативними і вагомими є додатки до дисертаційного дослідження.

Зміст роботи та аналіз отриманих результатів дають змогу констатувати про досягнення поставленої мети і розв'язання завдань дослідження. Ретельний аналіз наукового доробку Юлії Василівни Денисяк дає підстави стверджувати, що у процесі дослідження дисертанткою виконано значний обсяг роботи зі збору емпіричної інформації, її обробки.

Відзначаємо вміння авторки дисертації підходити до аналізу історико-педагогічних явищ і фактів об'єктивно, неупереджено і критично.

Робота написана грамотно, з дотриманням усіх вимог наукового стилю мовлення. Вміле поєднання авторського аналізу досліджуваної проблеми із думками і висловлюваннями з праць науковців і практиків, логічний, послідовний, аргументований спосіб викладу матеріалу роблять текст інформативним, проблемним, цікавим і легко читабельним.

З усього робимо висновок, що представлена до захисту робота є актуальною, вона репрезентує цікаве унікальне педагогічне явище в історії України і прогнозує можливість творчого використання результатів дослідження у теорію і практику української дошкільної освіти в умовах її модернізації.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Результати дисертаційного дослідження є особистим надбанням авторки, вони висвітлені в 11 наукових працях (4 статті у наукових фахових

виданнях України (одна у співавторстві), 1 стаття у науковому виданні іншої держави, 6 праць апробаційного характеру).

На позитивну оцінку заслуговує широке оприлюднення результатів наукового пошуку, які обговорювалися на наукових, науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах різного рівня – усього 12 позицій.

Усе це дає підстави стверджувати про високу якість виконаного наукового дослідження, про всебічність та масштабність аналізу проблеми.

Відомості про дотримання академічної доброчесності

За результатами перевірки дисертаційної роботи та опублікованих праць можна зробити висновок про відсутність порушення Юлією Василівною Денисяк вимог академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження

Позитивно оцінюючи здобутки дисертантки, відзначаючи теоретичну новизну та практичне значення запропонованої до захисту дисертації, звернемо увагу на окремі недоліки, висловимо зауваження та побажання:

1. Результати дослідження упроваджено в освітній процес низки закладів вищої освіти. Зважаючи на тему дисертаційної роботи і здійснений Юлією Василівною Денисяк ретроспективний аналіз досить об'ємного науково-методичного доробку щодо формування здоров'язберезувальної компетентності дошкільників, вважаємо, що було б доцільним здійснити упровадження результатів дослідження також в освітній процес закладів дошкільної освіти.

2. У підрозділі 1.1. у контексті історіографічного і поняттєво-категорійного аналізу доречно було б унести до переліку та аналізу дисертаційних досліджень напрацювання Алли Чаговець, в історико-педагогічній розвідці якої висвітлено ретроспективу формування здорового способу життя дітей дошкільного віку у вітчизняній педагогіці (друга половина ХХ століття) (2007), і Наталії Андрущенко, дисертація якої присвячена вихованню здоров'язберезувальної поведінки старших дошкільників у взаємодії дошкільних навчальних закладів і сім'ї (2017).

3. Дисертація значно виграла б, якби у додатках були представлені хоча б у стислому вигляді сутність і зміст арт-терапії, дельфінотерапії, ігрового стретчингу, казкотерапії, музикотерапії, оздоровчого хортингу, ритмопластики та інших форм, методів і засобів педагогічної праці, значення яких для здоров'язбереження дітей дошкільного віку Юлія Василівна актуалізує на сторінках своєї роботи.

4. Позитивно оцінюючи представлені у додатку Б методичні рекомендації для працівників дошкільної освіти та родин дошкільнят, вважаємо, що дисертаційна робота набула б ще більш суттєвих прогностичних ознак, якби у ній були представлені практичні поради щодо реалізації у закладах дошкільної освіти, до прикладу, квестів, інсценізацій, театральних постановок, екскурсій тощо здоров'язберезувального змісту. Однак це може стати предметом подальших наукових пошуків Юлії Василівни.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»

Дисертаційна робота Юлії Василівни Денисяк є самостійною завершеною науковою працею, здійснена на високому науковому рівні, справляє гарне враження глибиною теоретичного аналізу і конкретністю висвітлення прикладних аспектів, багата на нові знахідки з історії педагогіки і дошкільної освіти.

За актуальністю, науковою обґрунтованістю, теоретичним і практичним значенням, а також – якістю оформлення, дисертація «Формування здоров'язберезувальної компетентності дітей в умовах закладу дошкільної освіти (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» Постанови Кабінету Міністрів України (№ 44 від 12.01.2022 р., із змінами № 341 від 21.03.2022 р.), які ставляться до робіт, поданих на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а її авторка Денисяк Юлія Василівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Опонент –
доктор педагогічних наук, доцент
доцент кафедри початкової освіти
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Лариса СЛИВКА

ПІДПИС *Сливка Л.*
ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
С.М.ШКО Орест СМІШКО
«__» _____ 20__

